

II

(Aktid, mille avaldamine ei ole kohustuslik)

NÕUKOGU

NÕUKOGU OTSUS,

6. oktoober 2006,

ühenduse ühtekuuluvuspoliitika strateegiliste suuniste kohta

(2006/702/EÜ)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

mahajäämust kõige ebasoodsamates piirkondades ja saartel, kaasa arvatud maapiirkondades.

võttes arvesse Euroopa Ühenduse asutamislepingut,

- (2) Määruse (EÜ) nr 1083/2006 artikli 25 kohaselt tuleks kehtestada majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse strateegilised suunised, et määratleda Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi ja Ühtekuuluvusfondi (edaspidi "fondid") soovituslik sekkumisraamistik, võttes arvesse ühenduse muid tegevussuundi ühenduse harmoonilise, tasakaalustatud ja säästva arengu edendamiseks.

võttes arvesse nõukogu 11. juuli 2006. aasta määrust (EÜ) nr 1083/2006, millega nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi ja Ühtekuuluvusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1260/1999, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 25 esimest lõiku,

võttes arvesse komisjoni ettepanekut,

- (3) Laienemine toob kaasa ühenduse regionaalsete erinevuste olulise suurenemise, kuigi mõne uue liikmesriigi vaeseimas piirkonnas on kõrgeimad majanduskasvu näitajad. Seepärast kujutab laienemine endast ainulaadset võimalust kogu ühenduse majanduskasvu ja konkurentsivõime edendamiseks, mida peaksid kajastama ka käesolevad strateegilised suunised.

võttes arvesse Euroopa Parlamendi nõusolekut,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust,

- (4) 2005. aasta kevadine Euroopa Ülemkogu kinnitas, et ühendus peab mobiliseerima kõik asjakohased riiklikud ja ühenduse ressursid, kaasa arvatud ühtekuuluvuspoliitika, et saavutada ühtsetest suunistest, sh nõukogu vastu võetud majanduspoliitika üldsuunistest ja tööhõivesuunistest koosneva uuendatud Lissaboni tegevuskava eesmärgid.

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust,

ning arvestades järgmist:

- (5) Asutamislepingus sätestatud eesmärkide saavutamiseks ja eelkõige tegeliku majandusliku lähenemise saavutamisele kaasa aitamiseks tuleks tegevustes, mida toetatakse ühtekuuluvuspoliitika piiratud ressurssidest, keskenduda säästva majanduskasvu, konkurentsivõime ja tööhõive edendamisele, võttes arvesse uuendatud Lissaboni tegevuskava.

(1) Asutamislepingu artikli 158 kohaselt püüab ühendus majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse suurendamiseks ühtlustada eri regioonide arengutaset ning vähendada

⁽¹⁾ ELT L 210, 31.7.2006, lk 25.

- (6) Strateegiliste suuniste eesmärk peaks seega olema suurendada ühtekuuluvuspoliitika strateegilist osatähtsust, et tugevdada sünergiat uuendatud Lissaboni tegevuskavaga ja aidata ellu viia selle eesmärgid.
- (7) 2005. aasta kevadine Euroopa Ülemkogu tões vajadust Lissaboni eesmärkide parema omaksvõtu järele kohalikul tasandil, mis hõlmab piirkondlike ja kohalikke jõude ning tööturu osapooli, eelkõige valdkondades, kus suurem lähedus on määrava tähtsusega, näiteks innovatsioon, teadmispõhine majandus ning uus info- ja sidetehnoloogia, tööhõive, inimkapital, ettevõtlus, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete (VKEde) toetamine ja juurdepääs riskikapitalile. Selle kohustuse tähtsust on käesolevates strateegilistes suunistes arvestatud.
- (8) Käesolevates strateegilistes suunistes tuleks samuti arvestada, et ühtekuuluvuspoliitika edukas rakendamine sõltub makromajanduslikust stabiilsusest ja riiklikest struktuurireformidest koos mitmesuguste muude investeerimist soodustavate tingimustega, kaasa arvatud ühtse turu efektiivne rakendamine, haldusreformid, head valitsemistavad, soodne ärikeskkond ja oskustööjõu olemasolu.
- (9) Liikmesriigid on välja töötanud riiklikud reformiprogrammid, et edendada majanduskasvu- ja tööhõivetingimusi ühtsete suuniste kohaselt. Käesolevad strateegilised suunised peaksid kõigi liikmesriikide ja piirkondade puhul tähtsustama eelkõige neid investeringuid, mis aitavad riiklike ja piirkondlike vajadusi ning olusid silmas pidades saavutada riiklike reformiprogrammide eesmärgid: innovatsioon, teadmispõhine majandus ning uus info- ja sidetehnoloogia, tööhõive, inimkapital, ettevõtlus, VKEde toetamine ja juurdepääs riskikapitalile.
- (10) Strateegilistes suunistes tuleks arvestada ühtekuuluvuspoliitika rolliga ühenduse muu, Lissaboni tegevuskavaga kooskõlas oleva poliitika elluviimisel.
- (11) Läheneesmärgi raames toetust saavate piirkondade ja liikmesriikide puhul tuleks eesmärgiks seada majanduskasvu potentsiaali stimuleerimine, et saavutada ja säilitada kõrgeid majanduskasvu näitajaid, mis hõlmab peamiste infrastruktuurivõrkude puudujääkide lahendamist ning institutsioonilise ja haldussuutlikkuse suurendamist.
- (12) Ühtekuuluvuspoliitika territoriaalne mõõde on oluline ning kõigil ühenduse piirkondadel peaks olema võimalus anda panus majanduskasvu ja tööhõivesse. Seega peaksid strateegilised suunised arvestama nii linna- kui ka maapiirkondade investeringuvajadusi, pidades silmas nende rolli regionaalarengus ning selleks, et edendada tasakaalustatud arengut, jätkusuutlikke kogukondi ja sotsiaalseid kaasamist.
- (13) Euroopa territoriaalse koostöö eesmärgil on oluline osa ühenduse territooriumi tasakaalustatud ja säästva arengu tagamises. Strateegilised suunised peaksid kaasa aitama Euroopa territoriaalse eesmärgi elluviimisele, mille saavutamise sõltub asjaomaste riikliku, piirkondliku ja kohaliku tasandi territooriumide jagatud arengustrateegiast ning nende omavahelisest suhtlemisest, et tagada ideede ülevõtt tähtsamatesse riiklikesse ja piirkondlikesse ühtekuuluvusprogrammidesse.
- (14) Säästva arengu edendamiseks peaksid strateegilised suunised käsitlema vajadust võtta riiklike strateegiate väljatöötamisel arvesse keskkonnakaitse ja keskkonna parandamise küsimust.
- (15) Meeste ja naiste võrdsus ning diskrimineerimise vältimine soo, rassi või etnilise päritolu, usutunnistuse või veendumuste, puuete, vanuse või seksuaalse sättumuse tõttu on ühtekuuluvuspoliitika aluspõhimõtted ning neid tuleks järgida ühtekuuluvusstrateegia kõigil tasanditel.
- (16) Ühtekuuluvuspoliitika edukaks rakendamiseks tuleb kõigil tasandil järgida head valitsemistava. Käesolevates strateegilistes suunistes tuleks arvestada arengustrateegiate väljatöötamiseks ja rakendamiseks loodud laiapõhjalisi partnerlusi, mida on vaja keerukate ühtekuuluvusstrateegiate eduka juhtimise tagamiseks, ning vajadust kvaliteetse ja tõhusa avaliku sektori järele.
- (17) Käesolevad strateegilised suunised kujutavad endast ühtset soovituslikku raamistikku, mida liikmesriigid ja piirkonnad võiksid kasutada riiklike ja piirkondlike programmide arendamisel, eelkõige eesmärgiga hinnata nende panust ühenduse eesmärkide saavutamisse ühtekuuluvuse, majanduskasvu ja tööhõive valdkonnas. Neid strateegilisi suuniseid arvestades peaks iga liikmesriik ette valmistama oma riikliku strateegilise raamistiku ja vastavad rakendusavad,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 2

Käesolev otsus on adresseeritud liikmesriikidele.

Artikkel 1

Käesolevaga võetakse vastu lisas sätestatud ühenduse majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse strateegilised suunised (edaspidi "strateegilised suunised"), mis on liikmesriikidele soovituslikuks raamistikuks nende riikliku strateegilise raamistiku ja tegevuskavade ettevalmistamisel aastateks 2007 kuni 2013.

Luxembourg, 6. oktoober 2006

Nõukogu nimel

eesistuja

K. RAJAMÄKI

LISA

Ühenduse majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse strateegilised suunised aastateks 2007–2013

1. SISSEJUHATUS: ÜHTEKUULUVUSPOLIITIKA SUUNISED AASTATEKS 2007–2013

Vastavalt uuendatud Lissaboni tegevuskava ühtsetele majanduskasvu- ja tööhõivesuunistele peaksid ühtekuuluvuspoliitika toetatavad programmid suunama vahendeid eelkõige järgmise kolme prioriteedi elluviimisse: ⁽¹⁾

- suurendama liikmesriikide, piirkondade ja linnade atraktiivsust, parandades juurdepäasetavust, tagades teenuste küllaldase kvaliteedi ja taseme ning säilitades nende keskkonda;
- soodustama innovatsiooni, ettevõtlust ning teadmispõhise majanduse kasvu teadustöö- ja innovatsioonialase suutlikkuse kaudu, kaasa arvatud uued side- ja infotehnoloogiad, ja
- looma rohkem ja paremaid töökohti, suurendades tööhõive või ettevõtluse atraktiivsust suurema hulga inimese jaoks, parandades töötajate ja ettevõtete kohanemisvõimet ning suurendades investeerimist inimkapitali.

Uuendatud Lissaboni tegevuskava eesmärkide ülevõtmisel uutesse programmidesse tuleb arvestada järgmisi põhimõtteid.

Esiteks, kooskõlas Lissaboni tegevuskava taaskäivitamisega peaks ühtekuuluvuspoliitika keskenduma rohkem teadmistele, teadustööle ja innovatsioonile ning inimkapitalile. Seega tuleks märgatavalt suurendada üldist rahastamis-tegevust nendes valdkondades, nagu näevad ette uued rahastamissätted. ⁽²⁾ Lisaks peaksid liikmesriigid ja piirkonnad saama innustust majanduskasvu ja tööhõive vallas nähtavalt positiivseid tulemusi andnud parimatest tavadest.

Teiseks peaksid liikmesriigid ja piirkonnad taotlema säästva arengu eesmärki ning suurendama sünergia majandusliku, sotsiaalse ja keskkonnamõõtmel vahel. Uuendatud Lissaboni majanduskasvu ja töökohtade loomise strateegia ning riiklikud reformiprogrammid rõhutavad keskkonna rolli majanduskasvus, konkurentsivõimes ja tööhõives. Säästva arengu edendamiseks tuleb programmide ja projektide ettevalmistamisel arvestada keskkonnakaitset.

Kolmandaks peaksid liikmesriigid ja piirkonnad taotlema meeste ja naiste võrdsuse eesmärki programmide ja projektide ettevalmistamise ja rakendamise kõikides etappides. Selle saavutamiseks saab astuda konkreetseid samme võrdsuse soodustamiseks, samuti võtta hoolikalt arvesse seda, kuidas teised projektid ja fondide haldamine võib mõjutada mehi ja naisi.

Neljandaks tuleks liikmesriikidel astuda asjakohaseid samme, et vältida diskrimineerimist soo, rassi või etnilise päritolu, usutunnistuse või veendumuste, puuete, vanuse või seksuaalse sättumuse tõttu fondide rakendamise kõikides etappides. Puuetega inimeste juurdepääs on üks kriteerium, mida tuleb järgida fondide poolt kaasrahastatavate projektide määramisel ning nende rakendamise eri etappides.

Järgnevalt võetakse vaatluse alla kõigi nende laialdaste valdkondade põhiaspektid, käsitledes iga rubriigi konkreetseid suuniseid. Kõik need üksikasjalikud suunised ei ole asjakohased kõikide piirkondade puhul. Kõige sobivam investeeringute valik sõltub eelkõige iga liikmesriigi ja piirkonna tugevate ja nõrkade külgede ning liikmesriigi või piirkonna olude analüüsist. Suunised kujutavad endast pigem ühtset raamistikku, mida liikmesriigid ja piirkonnad võiksid kasutada riiklike, piirkondlike ja kohalike programmide arendamisel, eelkõige eesmärgiga hinnata nende panust ühenduse eesmärkide saavutamisse ühtekuuluvuse, majanduskasvu ja tööhõive valdkonnas.

⁽¹⁾ Teatis kevadisele Euroopa Ülemkogule "Koostöö majanduskasvu ja töökohtade loomise nimel – Lissaboni strateegia uus algus", KOM(2005) 24, 2.2.2005.

⁽²⁾ Nõukogu 11. juuli 2006. aasta määruse (EÜ) nr 1083/2006 (millega nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi ja Ühtekuuluvusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1260/1999) artikkel 9. ELT L 210, 31.7.2006, lk 25.

1.1. SUUNIS: Euroopa ja selle piirkondade muutmine atraktiivsemateks investeerimis- ja töökohtadeks

Üks majanduskasvu ja tööhõive eeltingimusi on vajaliku infrastruktuuri (nt transport, keskkond, energeetika) kättesaadavuse tagamine ettevõtetele. Nüüdisaegne turvaline infrastruktuur on paljude ettevõtete tulemuslikkuse seisukohast oluline tegur, mis mõjutab piirkondade ja linnade majanduslikku ja sotsiaalset atraktiivsust. Investeerimine infrastruktuuri mahajäänud piirkondades, eriti uutes liikmesriikides, soodustab majanduskasvu, kiirendab seeläbi nende lähenemist ülejäänud liidule ning parandab elukvaliteeti. Vahendid peaksid tulema mitte üksnes toetustest, vaid võimaluse korral ka erasektorilt ja laenudest, näiteks Euroopa Investeerimisprogrammi (EIP). Järgmisel perioodil tuleb liikmesriikides programme juhtivatele asutustele anda rohkem võimalusi kasutada EIP eksperdiabi, et valmistada ette sobivaid projekte, mida Euroopa Liit JASPERSi algatuse alusel rahastaks.

1.1.1. Transpordi infrastruktuuri laiendamine ja parendamine

Efektiivse, paindliku, turvalise ja puhta transpordi infrastruktuuri loomist võib pidada majandusliku arengu vajalikuks eeltingimuseks, kuna see parandab tootlikkust ja seega ka asjaomaste piirkondade arenguväljavaateid, soodustades inimeste ja kaupade liikumist. Transpordivõrgud edendavad kauplemissuutlikkust, suurendades efektiivsust. Üleeuroopaliste transpordi infrastruktuuride (eriti üleeuroopalise transpordivõrgu (edaspidi "TEN-T projektid") kolmekümne eelisprojekti asjaomaste osade) arendamine, keskendudes eriti piiriülestele projektidele, on väga oluline ka siseriiklike turgude suurema integratsiooni saavutamiseks, eriti laienuvad liidu kontekstis.

Infrastruktuuri investeerimist tuleb kohandada asjaomaste piirkondade ja riikide erivajaduste ja majandusliku arengu tasemega. Kõnealused vajadused on üldjuhul suurimad ühtluspriirkondades ja Ühtekuuluvusfondiga hõlmatud riikides. Tavaliselt hakkab infrastruktuuri investeringute (nagu muudegi investeringute) tootlus vähenema, kui teatav rahastamistase on ületatud. Majandustulu sellistest investeringutest on suur siis, kui infrastruktuur on hõre ja põhivõrgud lõplikult valmis ehitamata, aga kui teatav tase on saavutatud, hakkab see tõenäoliselt vähenema.

Seepärast tuleks arvesse võtta piirkondliku majandusliku arengu taset ja suurte infrastruktuuri sihtkapitalide olemasolu. Vähi arenenud piirkondades ja riikides võivad rahvusvahelised ja piirkondadevahelised ühendused tuua pikaajalises plaanis suuremat tulu ettevõtete suurenenud konkurentsivõime näol ning samuti soodustada tööjõu liikuvust. Teisest küljest võib piirkondliku transpordi infrastruktuuri ehitamine olla asjakohasem piirkondades, kus majandusbaas on hajutatud ja väikesemõõduline ning asustumuster põhineb väikelinnadel. Piirkondades, kus teedevõrk on ebapiisav, tuleks rahastada ka majanduslikult oluliste teede ehitamist. Tegelda tuleb ka liikuvuse ja juurdepääsuprobleemidega linnaaladel, toetades integreeritud juhtimissüsteeme ja puhta transpordi lahendusi.

Transporti investeerimise kasutegurite maksimeerimiseks peaks fondide toetus olema rajatud mitmele põhimõttele.

Esiteks tuleks kasutada objektiivseid kriteeriume, et määrata kindlaks kavandatava infrastruktuuriinvesteeringu tase ja olemus. Potentsiaalset tootlikkust tuleks mõõta näiteks asjaomaste piirkondade majandusliku arengu taseme ja majandustegevuse laadi, infrastruktuuride üldise tiheduse ja kvaliteedi või ülerahvastatuse taseme alusel. Sotsiaalset tootlikkust välja selgitades tuleks võtta arvesse kavandatavate infrastruktuuriprojektide sotsiaalset ja keskkonnamõju.

Teiseks tuleks võimalikult suures ulatuses järgida keskkonnasäästlikkuse põhimõtet kooskõlas valge raamatuga.⁽¹⁾ Kasutama tuleks hakata keskkonnasäästlikumaid veoliike. Sellegipoolest tuleks optimeerida iga veoliigi keskkonnasäästlikkust ja üldist tõhusust, arvestades eelkõige infrastruktuuri kasutamist eri veoliikide piires ja nende vahel.⁽²⁾

Kolmandaks tuleks ühtluspriirkondades ja Ühtekuuluvusfondiga hõlmatud piirkondades erilist tähelepanu pöörata raudteesüsteemi uuendamisele, valides hoolikalt prioriteetseid valdkondi, tagades nende koostalitlusvõime Euroopa raudteetranspordi juhtimissüsteemi raames.

⁽¹⁾ "Euroopa transpordipoliitika aastaks 2010: aeg otsustada", KOM(2001) 370.

⁽²⁾ "Euroopat liikumises hoides. Euroopa mandri jätkusuutlik liikuvus", KOM(2006) 314, 22.6.2006.

Neljandaks peaks transpordi infrastruktuuri investeerimisega kaasnema asjakohane liiklusjuhtimine, mille puhul erilist tähelepanu pööratakse ohutusele, kooskõlas siseriiklike ja ühenduse standarditega. Riiklikud ja piirkondlikud strateegiad peaksid võtma arvesse vajadust saavutada tasakaalustatud (ja selge) jaotus transpordiliikide vahel, mis rahuldab nii majanduslikke kui keskkonnavalaseid vajadusi. Strateegiad peaksid hõlmama näiteks intelligentseid transpordisüsteeme, multimodaalseid platvorme ja eelkõige tehnoloogiaid, mis on kasutusel Euroopa raudteetranspordi juhtimissüsteemis ja "Ühtse Euroopa taeva" lennujuhtimise uurimisprogrammis (SESAR – programm Euroopa lennuliikluse juhtimise süsteemi ühtlustamiseks).

Eespool kirjeldatud põhimõtetele tuginevad tegevussuunised on järgmised.

- Liikmesriigid ja lähenemiseesmärgi⁽¹⁾ raames või Ühtekuuluvusfondi suhtes abikõlblikud piirkonnad peaksid asjakohaselt eelistama 30 üleeuroopalise tähtsusega projektist neid, mis paiknevad nende territooriumil. Selle projektide rühma raames väärivad erilist tähelepanu piiriüleised ühendused. Ülejäänud TEN-T projekte ja strateegilisi transpordiühendusi tuleks toetada juhul, kui see on tõeliselt põhjendatud, arvestades projekti panust majanduskasvu ja konkurentsivõimesse.
- Täiendavad investeeringud lisäühendustesse on samuti olulised ühtse piirkondliku transpordi- ja sidestrategie kontekstis, mis hõlmab linna- ja maapiirkondi, et tagada, et need piirkonnad saavad kasu suurte võrkude loodud võimalustest.
- Raudtee infrastruktuuri toetamisel tuleks pöörata tähelepanu parema juurdepääsu tagamisele. Raudteetranspordi hinnad peaksid soodustama sõltumatute ettevõtjate juurdepääsu. Samuti peaksid need tõhustama kogu ELi katva koostalitlusvõimelise võrgustiku loomist. Kui see on asjakohane, peaksid kõik rahastatavad projektid hõlmama koostalitlusvõime nõuetele vastavust ja nende rakendamist ning Euroopa raudteetranspordi juhtimissüsteemi kohaldamist rongides ja rööbasteel.
- Keskkonناسäästlike transpordivõrkude soodustamine, eelkõige linnaaladel. Siia alla kuulub ühistransport (kaasa arvatud infrastruktuur linnaservas parkimiseks ja ühistranspordiga edasi sõitmiseks), liikluskavad, ringteed, suurem ohutus ristmikel ja kergliikluses (jalgratta- ja kõnniteed). Samuti kuulub siia tegevus, millega tagatakse juurdepääs ühistransporditeenustele teatavatele sihtrühmadele (vanemaalised, puuetega inimesed) ja alternatiivsete kütuste jaotusvõrgud. Transpordivõrkude keskkonناسäästlikkust võivad aidata suurendada ka siseveeteed.
- Selleks et tagada transpordi infrastruktuuri optimaalne efektiivsus regionaalarengu soodustamisel, tuleks tähelepanu pöörata raskesti ligipääsetavate sisemaa- ja saareterritooriumide ja äärepoolseimate piirkondade ühendamisele TEN-T projektidega. Seda soodustab lisäühenduste arendamine, mis keskendub ühendvedudele ja säästvatele transpordile. Eelkõige peaksid sadamad ja lennujaamad olema ühendatud sisemaaga.
- Rohkem tuleks pöörata tähelepanu "mere kiirteede" ja merelühisõitude arendamisele, mis on elujõuline alternatiiv pikamaatranspordile maanteedel ja raudteedel.

Kui liikmesriigid saavad toetust korraga nii Ühtekuuluvusfondist kui ka struktuurifondidest, tuleb programmide puhul eristada fondide toetatavat tegevust: Ühtekuuluvusfond mängib põhirolli üleeuroopaliste transpordivõrkude toetamisel.

Struktuurifondid omakorda peaksid üldiselt keskenduma sellise infrastruktuuri väljaarendamisele, mis on seotud majanduskasvu stimuleerimise meetmetega (näiteks turismiarendus ja tööstuspiirkondade atraktiivsuse suurendamine). Investeeringud maanteedel infrastruktuuri täidavad ka üldist teohutuse eesmärki.

Fondide kaasrahastamine peaks olema kooskõlas üleeuroopaliste transpordivõrkude eelarvest antud toetustega, samas vältides ühenduse abi dubleerimist. Liikmesriigid võivad kasutada koordinaatoreid, et lühendada ajavahemikku võrgu kavandamise otsuse tegemisest selle tegeliku ehitamiseni. Liikmesriigid peavad eelnevalt igaiüks eraldi kindlaks määrama vahendi, mis sobib kavandatavatele projektidele kõige paremini. Rahastamist ühtekuuluvuspoliitika raames võib kombineerida TEN-T vahenditega.

⁽¹⁾ ELT L 167, 30.4.2004, lk 1.

1.1.2. Keskkonnakaitse ja majanduskasvu sünergia tugevdamine

Keskkonnainvesteeringud võivad tuua majandusele kasu kolmel viisil: need võivad tagada majanduskasvu järjepidevuse pika aja jooksul, vähendada väliseid keskkonnakulusid (nt tervishoiukulud, puhastuskulud või kahjude hüvitamine) ja stimuleerivad innovatsiooni ja töökohtade loomist. Tulevaste ühtekuuluvusprogrammide eesmärgiks peaks olema keskkonnakaitse ja majanduskasvu potentsiaalse sünergia tugevdamine. Kõnealuses kontekstis peaks olema esmase tähtsusega keskkonnakaitseteenused, nagu puhta veega varustamine, jäätme- ja heitveekäitluse infrastruktuur, loodusvarade haldamine, maa-alade saastest puhastamine, et seda uueks majandustegevuseks ette valmistada, ning kaitse teatavate keskkonnariskide (nt kõrbestumise, põua, tulekahjude ja üleujutuste) vastu.

Selleks et maksimeerida majanduslikke kasutegureid ja minimeerida kulusid, tuleks tähtsustada keskkonnareostuse allikate kahjutuks tegemist. Jäätmemajanduse sektoris tähendab see keskendumist jäätmetekke ennetamisele ning jäätmete ringlusse võtule ja biolagundamisele, mis on kulutõhusam ja aitab luua töökohti.

Arengustrateegiad peaksid põhinema piirkondade vajaduste ja konkreetsete probleemide eelneval hindamisel, kasutades sealjuures võimaluse korral asjakohaseid indikaatoreid. Tuleb astuda samme, et soodustada välise keskkonnakulude arvessevõtmist, toetades turupõhiste vahendite kasutusele võtmist ja arendamist (vt nt keskkonnatehnoloogiate tegevuskavas toodud vahendid). Sellega seoses tuleb tähelepanu juhtida globaalse keskkonna- ja turvaseire (GMES) algatusele, mis hakkab alates 2008. aastast pakkuma kogu Euroopat hõlmavat ajakohast teavet maakatte/maakasutuse ja merede olukorra kohta ning kaarte katastroofide ja õnnetusjuhtumite korral.

Seega on soovitatavad tegevussuunised järgmised:

- käsitleda suurt vajadust infrastruktuuri tehtavate investeeringute järele, eelkõige vastastikuse lähenemise piirkondades ja iseäranis uutes liikmesriikides, et saavutada kooskõla keskkonnakaitsealaste õigusaktidega, mis käsitlevad vett, jäätmeid, õhku, looduse ja liikide kaitset ning bioloogilist mitmekesisust;
- tagada atraktiivsed tingimused ettevõtetele ja nende kvalifitseeritud oskustöölisele. Selleks tuleb soodustada maakorraldust, mis vähendab valglinnastumist, ja tervendada füüsilist keskkonda, kaasa arvatud loodus- ja kultuurivarade arendamine. Investeeringud selles valdkonnas peaksid olema selgelt seotud innovatiivsete ja töökohti loovate ettevõtete arendamisega asjaomastes piirkondades;
- lisaks mujal käsitletud investeeringutele säästvasse energiasse ja transporti soodustada investeeringuid, mis toetavad ELi Kyoto protokolliga võetud kohustusi;
- võtta riskienetusmeetmeid loodusressursside parema haldamise, sihtotstarbelisema teadustöö, side- ja infotehnoloogia parema kasutamise ning innovatiivsema avaliku halduse poliitika kaudu, kaasa arvatud näiteks ennetav seire.

Kui liikmesriigid saavad toetust nii Ühtekuuluvusfondilt kui ka struktuurifondidelt, siis tuleks teha programmidel selget vahet tegevuse tüübi järgi, mida igäiks neist fondidest rahastab.

1.1.3. Traditsiooniliste Euroopa energiaallikate intensiivse kasutamise vähendamine

Eelnevaga seotud prioriteet on vajadus vähendada sõltuvust traditsioonilistest energiaallikatest, parandades energiaallikate efektiivsust ja kasutades taastuvaid energiaallikaid. Investeeringud nendes valdkondades aitavad tagada energiaga varustamise pikaajalises perspektiivis, toimides samal ajal innovatsiooniallikana ja luues ekspordivõimalusi, mis on kulutõhusad eriti juhul, kui energiahinnad püsivad kõrged.

Investeerimine traditsioonilistesse energiaallikatesse on samuti vajalik, et kindlustada energiaga varustamine. Eelkõige peaksid fondid keskenduma – kui on olemas tõendid turuprobleemide kohta ja kui see ei ole vastuolus turu liberaliseerimisega – võrkude vastastikusele sidumisele, pöörates erilist tähelepanu üleeuroopalistele võrkudele, jaotusvõrkude tõhustamisele ning gaasi põhi- ja jaotusvõrkude ehitamisele ja tõhustamisele, sh vajaduse korral saareterritooriumidel ja äärepoolseimates piirkondades.

Tegevussuunised selles valdkonnas on järgmised:

- toetada energiatõhususe suurendamise projekte, näiteks hoonetes, ning väikese energiakuluga arengumudelite levikut;
- toetada taastuvate ja alternatiivsete tehnoloogiate arendamist ja kasutamist (tuule-, päikese-, biomassi-energia), sh kütte- ja jahutussüsteemides, mis võivad anda ELile edumaa ja seega suurendada selle konkurentsivõimet. Sellised investeeringud toetavad ka Lissaboni eesmärki tagada, et aastaks 2010 saadakse 21 % elektrist taastuvatest energiaallikatest;
- suurendada investeeringuid traditsioonilistesse energiaallikatesse võrkude arendamiseks, kui on olemas tõendid turuprobleemide kohta. Need investeeringud puudutavad peamiselt ühtluspiirkondi.

1.2. SUUNIS: teadmiste ja innovatsiooni edendamine majanduskasvu huvides

Ühenduse majanduskasvu ja tööhõivega seotud eesmärgid nõuavad struktuurimuutust majanduses teadmistepõhise tegevuse suunas. Selleks on vaja astuda samme mitmes vallas: tegelda teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse (TTA) madalamate tasanditega, seda eriti erasektoris; soodustada innovatsiooni uute või täiendatud toodete, protsesside ja teenuste kaudu, mis on konkurentsivõimelised rahvusvahelisel tasandil; suurendada piirkondlikku ja kohalikku võimet luua ja võtta kasutusele uusi tehnoloogiaid (eelkõige side- ja infotehnoloogia) ning senisest enam toetada riskide võtmist.

TTA kulude osakaal SKTst on suurenenud, kuid üksnes marginaalselt, ning moodustab 1,9 % SKTst, mis on oluliselt väiksem kui Lissabonis sihiks seatud 3 %.⁽¹⁾ Kuigi ettevõtete investeeringud TTAse on siiani oodatust oluliselt väiksemad, on märke selle kohta, et ka riiklikud investeeringud sellesse valdkonda on sattumas surve alla. Riikidesised ja -vahelised erinevused TTA ja innovatsiooni investeeringutes on eelkõige ettevõtete TTA investeeringute osas palju suuremad kui sisetulekute erinevused. Kuigi on asutud ellu viima nii riiklikke kui ka ühenduse algatusi, on vaja astuda rohkem samme, et viia ettevõtete vajadused kooskõlla avaliku ja erasektori TTA institutsioonide TTA-alase pakkumisega. Euroopa innovatsioonialane mahajäämus muudes juhtivates majandusharudes suureneb. Innovatsioonialane lõhe ei ole vähenenud ka Euroopa sees, sest liiga sageli tuleb ette, et EL ei suuda teisenendada teadmiste ja tehnika arengut tööstuslikeks toodeteks ja protsessideks. Ühtekuuluvuspoliitika saab aidata tegelda peamiste probleemidega, mis põhjustavad Euroopa mahajäämust innovatsiooni valdkonnas, sealhulgas ebaefektiivsed innovatsioonisüsteemid, ettevõtluse vähene dünaamilisus või aeglane side- ja infotehnoloogia kasutuselevõtt ettevõtetes.

Selles kontekstis on vaja suurendada riiklikku ja piirkondlikku TTA-suutlikkust, toetada investeerimist side- ja infotehnoloogia infrastruktuuri ja levitada tehnoloogiaid ja teadmisi asjakohaste tehnoloogiaisirde ja teadmiste vahetamise mehhanismide kaudu. Teadlikkuse parandamist olemasoleva TTA potentsiaali parema kasutamise kohta võiks julgustada ettenägeliku piirkondliku poliitika ja muude piirkondlike strateegia kavandamise meetodite kaudu, mis hõlmavad regulaarset ja süstemaatilist dialoogi peamiste sidusrühmadega. Samuti on oluline parandada oskuste ja vilumuste arendamise meetmete kaudu ettevõtete, eelkõige VKEde suutlikkust TTA kasutusele võtmisel, suurendada Euroopa tippteadlaste hulka ja kasutada aktiivsemalt nende teadmisi; suurendada erasektori ja avaliku sektori investeeringuid TTAse ja innovatsiooni ning julgustada TTA-partnerluse loomist liidu eri piirkondade vahel. Näiteks Euroopa tehnoloogiaplatvormidel on potentsiaal kohandada teadusprogramme paremini ettevõtete vajadustega; ühtekuuluvuspoliitika võib mängida tähtsat rolli nende strateegiliste teadusprogrammide rakendamisel kogu liidus, sealhulgas vähem arenenud piirkondades.

⁽¹⁾ "Teadusesse investeerimine: tegevusplaan Euroopa jaoks", KOM(2003) 226, 30.4.2003.

Kuigi otsetoetused on ka edaspidi olulised, eriti just ühtluspriirkondades, on vaja keskenduda kollektiivsete ettevõtulus- ja tehnoloogia teenuste pakkumisele ettevõtete rühmadele, et aidata neil tõhustada innovatsioonialast tegevust. Otsetoetused üksikutele ettevõtetele peaksid olema suunatud pigem ettevõtte TTA- ja innovatsioonialase suutlikkuse edendamisele, kui selle tootmiskulude ajutisele vähendamisele, millega kaasneb hulk koormavaid mõjusid. See on eriti oluline traditsioonilistes sektorites, eelkõige rahvusvahelisele konkurentsile avatud sektorites, kus on vaja teha lisapingutusi konkurentsivõime säilitamiseks, ning ka VKEde puhul, mis on sageli suurimaks töökohtade loojaks piirkondlikul tasandil. Mis kõige tähtsam, neid põhimõtteid tuleb kohandada iga piirkonna eriomastele tingimustele, eelkõige VKEde vajadustele. Riiklikud, piirkondlikud ja kohalikud strateegiad peaksid põhinema põhjalikul TTA investeerimisvõimaluste analüüsil.

Teadmised ja innovatsioon on kesksel kohal ühenduse pingutustes soodustada kiiremat majanduskasvu ja suurema hulga töökohtade loomist. Ühenduse tasandil on kavandatud kaks asjaomast raamprogrammi: TTA seitsmes raamprogramm ning konkurentsivõime ja innovatsiooni raamprogramm. Sünergia ühtekuuluvuspoliitika ja nende vahendite vahel on äärmiselt oluline, et teadusuuringud ja ühtekuuluvuspoliitika teineteist piirkondlikul tasandil tugevdaksid, ning riiklikud ja piirkondlikud arengustrateegiad peavad näitama, kuidas seda saavutada. Ühtekuuluvuspoliitika saab aidata kõikidel piirkondadel suurendada teadusuuringute- ja innovatsioonialast suutlikkust, toetades nii nende piirkondade efektiivset osalemist Euroopa teadusruumis kui teadusuuringute- ja innovatsioonialast tegevust ühenduses üldiselt. Eelkõige on sellel kaks tähtsat rolli. Esimene on aidata piirkondadel rakendada piirkondlikke innovatsioonistrateegiaid ja tegevuskavasid, millel võib olla oluline mõju konkurentsivõimele nii piirkondlikul tasandil kui ka kogu ühenduses; teine on aidata suurendada piirkonna teadusuuringute- ja innovatsioonialast suutlikkust tasemeni, kus see saab osaleda riikidevahelistes teadusprojektides.

Seega peaksid piirkondlikud strateegiad keskenduma investeerimisele TTAsse, innovatsiooni, inimkapitali ja ettevõtulusesse; jälgimisele, et need investeeringud oleksid kooskõlas piirkonna arenguvajadustega ning et oleks olemas suutlikkus suunata need turustatavate toodete, protsesside ja teenuste innovatsiooni, tehnosiirde ja teadmiste vahetamise edendamisele, side- ja infotehnoloogia arendamisele, levitamisele ja ettevõtetes kasutusele võtmise soodustamisele ning rahastamisvõimaluste tagamisega ettevõtetele, kes soovivad investeerida suure lisaväärtusega kaupadesse ja teenustesse. Sellistes strateegiates peaks eraldi olema ette nähtud eksperimenterimine, et suurendada poliitilise sekkumise ja vaheorganisatsioonide võimalusi ajendada piirkondlikke ja kohalikke majandussubjekte, eriti VKEsid kasutama innovatsiooni.

1.2.1. TTA-alaste investeeringute suurendamine ja parem suunamine

Euroopa ettevõtete konkurentsivõime sõltub otsustaval määral nende võimest tuua uued teadmised turule nii kiiresti kui võimalik. Avalik toetus TTA-le on õigustatud, sest esineb turutõrkeid, ning neid võib samuti õigustada teatavate TTA-alaste investeeringute avalik iseloom. Lisaks õigustavad riiklikku toetust TTA-le teadustöö tulemuste omandiõiguse küsimused ja vajadus saavutada kriitiline mass teatavates teadusuuringute sektorites.

Regionaalpoliitika rakendamisel tuleks võtta arvesse TTA spetsiifilist iseloomu. Eelkõige nõuab TTA tihedat suhtlemist osalejate vahel, et edendada tippkeskuste kujunemist, mis on olulised kriitilise massi saavutamiseks. Oluline roll võib olla näiteks geograafilisel lähedusel, mis saavutatakse VKEde klastrite ja riiklike teadusasutuste juurde loodud innovatsioonikeskuste kaudu. Seetõttu peab TTA-alane tegevus olema ruumiliselt koondatud ja samal ajal tuleb edendada väikese TTA kontsentratsiooniga piirkondade suutlikkust toetust vastu võtta.

Vähem arenenud liikmesriikides ja piirkondades tuleks TTAd arendada olemasolevate tippkeskuste juures ning vältida ressursside liigset ruumilist hajutamist. Ka siin aitavad Euroopa tehnoloogiaplattformid keskendada investeeringuid teadustegevuse esmatähtsatele valdkondadele. Samuti peaksid investeeringud täiendama seitsmendast raamprogrammi sätestatud Euroopa prioriteete ning toetama uuendatud Lissaboni tegevuskava eesmärke. Prioriteediks peab olema uute ja turukõlblike toodete, teenuste ja oskuste arendamine.

TTA valdkonnas tehtavad sammud tuleb viia kooskõlla ühenduse TTA poliitikaga ja kõnealuste piirkondade vajadustega. Selleks kasutatavad meetodid peavad põhinema mõistlikul analüütilisel lähenemisel, nagu näiteks ettenägelik poliitika, ning samuti näitajatel, nagu näiteks patendid; erasektori ja avaliku sektori teadusasutuste asukohal; ning innovatiivsete ettevõtete klastrite olemasolul.

TTA valdkonnas võib määratleda järgmised tegevussuunised:

- ettevõtetevahelise ning ettevõtete ja riiklike teadus-/kõrgharidusasutuste vahelise koostöö suurendamine, toetades näiteks piirkondlike ja piirkondadevaheliste tippkeskuste klastrite loomist;
- VKEde TTA-tegevuse toetamine ja tehnosiire (VKEdele juurdepääsu võimaldamine TTA teenustele, mida pakuvad riiklikult rahastatavad teadusasutused);
- piirkondlike piiriüleste ja riikidevaheliste algatuste toetamine, mille eesmärk on teaduskoostöö ja -suutlikkuse suurendamine ühenduse teaduspoliitika prioriteetsetes valdkondades;
- teadus- ja arendustegevuse suutlikkuse suurendamine, kaasa arvatud side- ja infotehnoloogia, teadusuuringute infrastruktuur ja inimkapital olulise kasvupotentsiaaliga valdkondades.

Programmid – iseäranis need, mis on ette nähtud lähenemiseesmärgi raames abikõlblikele piirkondadele – võivad aidata kaasa TTA infrastruktuuri (kaasa arvatud piirkondlikud teadusasutustevahelised ja -sisesed kiired andmevõrgud), hariduse infrastruktuuri, sisseseade ja tehnika arendamisele nii riiklikult rahastatud teadusasutustes kui ka ettevõtetes, tingimusel et need investeeringud on otseselt seotud piirkondliku majandusarengu eesmärkidega. See võib hõlmata ka teadusuuringute infrastruktuuri, mille puhul on otstarbekusuuringuid rahastatud varasematest raamprogrammidest. Seitsmenda raamprogrammi prioriteete toetades tuleks püüda välja arendada tekkivate ja olemasolevate tippkeskuste täielik potentsiaal ning suurendada investeerimist inimkapitali, eelkõige andes teadustöötajatele väljaõpet riiklikul tasandil ja luues atraktiivseid tingimusi välismaal väljaõppe saanud teadustöötajatele.

1.2.2. *Innovatsiooni edendamine ja ettevõtluse soodustamine*

Innovatsioon on komplekssete ja interaktiivsete protsesside tulemus, mis hõlmab ettevõtete võimet kasutada teistelt turul osalejatelt, organisatsioonidelt ja asutustelt saadud lisateadmisi.

Innovatsiooni investeerimine on ühtekuuluvuspoliitika kõige tähtsam prioriteet nii lähenemisprogrammide kui ka piirkondliku konkurentsivõime ja tööhõive programmide alusel. Selliste investeeringute kaasrahastamine peaks olema peamine prioriteet tööhõiveprogrammides, kus on vaja koondada piiratud rahalisi ressursse, et saavutada kriitiline mass ja tekitada võimendusefekt.

Peamine eesmärk peaks olema soodustada ettevõtluskliimat, mis soodustab uute teadmiste tootmist, levitamist ja kasutusele võtmist ettevõtetes. Efektiiivsete piirkondlike innovatsioonisüsteemide loomiseks tuleb majanduslikele, sotsiaalsetele ja poliitilistele osapooltele tutvustada maailma tipptasemel tehnoloogiaid ja ettevõtlustavasid ka väljaspool riiklikku või kohalikku tasandit. Selleks tuleb püüda teha koostööd innovatsiooni levikeskuste ja euroinforekeskustega, mida rahastatakse konkurentsivõime ja innovatsiooni kaudu, eriti tehnoloogia ja informatsiooni riikidevahelise levitamise valdkonnas.

Loomisjärgus olevaid ettevõtteid, eelkõige neid, mis on seotud TTAgaga, tuleb toetada eesmärgiga arendada teadusasutustega partnerlussuhteid, mis põhinevad pikaajalisel visioonil ja selgel turuorientatsioonil. Ühtekuuluvuspoliitika peaks püüdma kompenseerida turuprobleeme, mis takistavad innovatsiooni ja ettevõtlust. Meetmete eesmärk peaks olema olemasolevate tegevuskeskuste edasiarendamine, et kasutada piirkondlikku TTA potentsiaali ning soodustada piirkondadesisest ja -vahelist suhtlemist ja tehnoloogialast koostööd.

Riigiasutused peaksid tagama, et teadusasutused, erasektor ja avalik sektor kasutaksid täielikult ära omavahelise sünergiapotentsiaali.

Majandusliku arengu strateegiaid võiks parandada andmete kogumise abil innovatiivse tegevuse kohta asjaomastes piirkondades, näiteks erapatentide kohta või innovatiivse tegevuse klastrite iseloomu, ulatuse ja arengupotentsiaali kohta, kaasa arvatud klastrid, mis hõlmavad nii erasektori kui ka avaliku sektori teadusasutusi. Selles osas on abi ka ühenduse innovatsiooniülevaadetest ja Euroopa innovatsiooni tulemustabelist.

Tegevussuunised selles valdkonnas on järgmised:

- piirkondliku TTA-alase innovatsiooni ja hariduse efektiivsemaks ja ettevõtetele, eelkõige VKEdele, kättesaadavamaks muutmine, näiteks tippkeskuste rajamise, tipptehnoloogiaga tegelevate VKEde teadus- ja tehnoloogiaasutuste juurde koondamise või suurte ettevõtete juurde piirkondlike klastrite loomise ja nende arendamise kaudu;
- ettevõtluse tugiteenuste pakkumine, et võimaldada ettevõtetel, eelkõige VKEdel, suurendada oma konkurentsivõimet ja osaleda rahvusvahelisel turul, eelkõige kasutades ära siseturu loodud võimalusi. Ettevõtlusteened peaksid seadma esikohale sünergia ärakasutamise (nt tehnosiirde, teaduspargid, side- ja infotehnoloogia keskused, inkubaatorid ja nendega seotud teenused, koostöö klastritega) ning pakkuma traditsioonilisemat toetust juhtimise, turustamise, tehnilise abi, värbamise ning muude kutse- ja kommertsteenuste valdkonnas;
- Euroopa Liidu tugevate külgede täielik ärakasutamine ökoinnovatsiooni valdkonnas. Ökoinnovatsiooni tuleks soodustada, samuti täiustada VKEde tegevust keskkonnajuhtimissüsteemide kasutusele võtmise kaudu. Kui sellesse valdkonda investeeritakse praegu, siis on ELi ettevõtted tugeval positsioonil lähitulevikus, kui muud piirkonnad hakkavad hindama sellise tehnoloogia vajalikkust. See valdkond on selgelt seotud konkurentsivõime ja innovatsiooni raamprogrammiga;
- ettevõtluse soodustamine ning uute ettevõtete arendamise ja loomise edendamine. Samuti tuleks rõhku panna teadusasutuste või ettevõtete *spin-out*- ja *spin-off*-firmade edendamisele, kasutades erinevaid meetodeid (näiteks teadlikkuse parandamine, prototüüpide loomine, juhendamine ning juhtimisalase ja tehnoloogilise abi pakkumine potentsiaalsetele ettevõtjatele).

On oluline tagada, et ettevõtted, kaasa arvatud VKEd, saaksid kasutada teadustöö tulemusi äriistel eesmärkidel.

Eelistatavalt peaks ettevõtlusteeneuseid pakkuma erasektor või organisatsioonid, mis kuuluvad nii avalikku kui ka erasektorisse. Need teenused peaksid olema tippasemel, kergesti kättesaadavad ja juurdepääsetavad ning vastama VKEde vajadustele. Nende kvaliteet tuleb määratleda ja seda tuleb kontrollida ning teenusepakkujate tegevus tuleb viia ühtsetele alustele, nt avaliku sektori ja erasektori partnerluse loomise ning tervikteenuse pakkumise kaudu.

Halduskord on sageli liiga keeruline. Informatsioon ja esialgne toetus peaks olema kättesaadav tervikteenuse pakkujate võrgu kaudu, mis võiks olla vahendajaks avaliku sektori ja toetuse taotleja vahel; see peaks hõlmama kõiki erinevaid tegevusi, mida kaasrahastatakse ühtekuuluvuspoliitika raames. Need teenusepakkujad peaksid olema pädevad kogu riigiabi valdkonnas – riiklikest või piirkondlikest kohustustest sõltumatult – ja nende tegevuse tõhusust tuleks regulaarselt kontrollida.

Sobivate tingimuste olemasolu korral tuleks eri kategooriatesse kuuluvatele ettevõtetele (nt tegevust alustavad ettevõtted või ettevõtted, mis on hiljuti vahetanud omanikku) või ettevõtjatele (nt noored inimesed, naised, vanemaalised töötajad või rahvusvähemuste kogukondadest pärit inimesed) pakkuda toetust, mis vastab nende konkreetsetele vajadustele. Ka koolides tuleks soodustada ettevõtlusalase hariduse andmist.

1.2.3. Infoühiskonna kõigile kättesaadavaks tegemine

Side- ja infotehnoloogia levitamine kogu liidu majanduses on võimas hoob nii piirkondade tootlikkuse kui konkurentsivõime parandamiseks. Side- ja infotehnoloogia levitamine ergutab ka tootmismeetodite ümberkorraldamist ning uute ettevõtete ja erateenuste esilekerkimist. Tõhusad ja tulemuslikud avalikud teenused – eelkõige e-valitsus ja e-tervishoiuteenused – suurendavad märkimisväärselt majanduskasvu ja uute teenuste võimaldamise potentsiaali. Tehnoloogia laialdasem kasutuselevõtt edendab regionaalarengut, soodustades side- ja infotehnoloogia tippkeskuste rajamist ja kasvu ning arendades ühenduvust ja suhtlemist ettevõtete, eriti VKEde vahel. Meetmed peaksid ergutama toodete ja teenuste arendamist, eesmärgiga soodustada ja stimuleerida erainvesteeringuid side- ja infotehnoloogiasse, tagades samal ajal konkurentsi nimetatud sektori sees.

Poliitikameetmed peaksid seepärast keskenduma ühenduvusele. See hõlmab VKEdele suunatud innovatsiooni tugi-teenuste parandamist eesmärgiga hoogustada tehnosiiret teadusasutuste ja ettevõtete vahel. See nõuab ka teadmispõhises majanduses vajalike oskuste arendamist ning infosisu arendamist rakenduste ja teenuste osutamise teel (nagu näiteks e-valitsus, e-äri, e-kool ja e-tervishoid), mis pakuvad huvitavat alternatiivi muudele, sageli kulukamatele teenuse osutamise mudelitele. See on eriti oluline kaugematel ja hõredalt asustatud aladel, samuti äärepoolseimates piirkondades, saartel ja loodusliku halvemusega piirkondades. On selge, et toodete ja sisupõhiste teenuste kasutamine ja arendamine saab toimida üksnes siis, kui asjakohane infrastruktuur on kättesaadav ja suudab toetada lairibateenuseid. Seepärast on oluline, et asjakohane lairibaside infrastruktuur oleks kasutatav kogu ELis kättesaadava hinnaga.

Üldjuhul tuleks side- ja infotehnoloogia infrastruktuuri investeerimisel arvesse võtta tehnoloogia kiiret arengut ning järgida tehnoloogia neutraalsuse ja vaba juurdepääsu põhimõtteid. Kooskõla konkurentsieskirjade ja elektroonilise side reguleerimisraamistikuga on äärmiselt oluline.

Meetmed peavad põhinema olemasoleva majandusstruktuuriga seotud taustanäitajatel (kaasa arvatud tööstuslik spetsialiseerumine; ühenduvus side- ja infotehnoloogiatega ning piirkondlike majanduskeskuste vaheline potentsiaalne sünergia). Piirkondlike vajaduste väljaselgitamisel tuleks võtta arvesse ühenduse praegusi side- ja infotehnoloogiat edendavaid algatusi, eelkõige "i2010 – Euroopa infoühiskond majanduskasvuks ja tööhõiveks".⁽¹⁾

Arvestades seda, et side- ja infotehnoloogia hõlmab kõiki majanduslikke ja sotsiaalseid sektoreid, on tingimata vaja, et liikmesriigid ja piirkonnad arendaksid ühituvaid infoühiskonna strateegiaid, mis tagavad sektoritevahelise ühtsuse ja lõimumise, viies kohalike nõudmiste, sidusrühmade osalemise ning tugeva avaliku poliitika toetuse alusel tasakaalu pakkumise ja nõudluse meetmed.

Tegevussuunised on järgmised:

- tagada, et ettevõtted ja majapidamised võtavad kasutusele side- ja infotehnoloogia, ning soodustada arengut tasakaalustatud toetuse kaudu side- ja infotehnoloogia toodete ja nii avaliku kui ka erasektori teenuste pakkumisele ja nõudlusele ning samuti suurema inimkapitali investeerimise kaudu. Need tegevused peaksid suurendama tootlikkust, soodustama avatud ja konkurentsivõimelist digitaalrajandust ning osalusühiskonda (näiteks parandades puuetega inimeste ja vanemaaliste juurdepääsu teenustele), ning seega hoogustama majanduskasvu ja tööhõivet;
- tagada side- ja infotehnoloogia infrastruktuuri ning sellega seotud teenuste kättesaadavus, kui turg ei suuda pakkuda seda mõistliku hinna eest ja küllaldasel tasemel, et toetada vajalikke teenuseid, eriti kaugemates ja maapiirkondades ning uutes liikmesriikides.

1.2.4. Parem juurdepääs rahastamisvõimalustele

Veel üheks võtmetähtsusega teguriks teadmiste ja innovatsiooni edendamisel on hõlbustada juurdepääsu rahastamisvõimalustele. Majanduskasvu ja töökohtade loomise soodustamiseks peab ettevõtjatel ja ettevõtetel olema piisavalt tasuv investeerida kaupade ja teenuste arendamisesse ja tootmisse, selle asemel et tegelda näiteks rentimisega.

Juurdepääs finantsidele on sageli keeruline, mis on takistuseks majanduskasvule ja töökohtade loomisele. On oluline parandada juurdepääsu kapitalile nii TTA-tegevuse kui ka tegevust alustavate ettevõtete jaoks. Tuleb välja arendada innovatsiooniga seotud riskikapitaliturud ja samuti parem reguleeriv keskkond, mis muudab ettevõtluse lihtsamaks.

Neid programme võiks viia läbi JEREMIE algatuse raames tihedas koostöös Euroopa Investeerimisfondiga (EIF), et arendada finantsvahendeid piirkondades, kus turuprobleemid takistavad ettevõtlust TTA-tegevusega seotud suurte riskide tõttu. Arvesse tuleb võtta ka valitsuse toetuse mõju ettevõtete loomisele, et vältida erainvesteeringute väljasurumist ja meetmeid, mis kahjustavad konkurentsi. Tõhustada tuleks ka fondide omavahelist koordineerimist.

⁽¹⁾ KOM(2005) 229.

Erasektori aktsiakapital ja riskikapital ning rotatsioonifondid innovatiivsetele tegevust alustavatele ettevõtetele peaksid mängima olulist rolli ettevõtluse, innovatsiooni ja töökohtade loomise mootorina; avaliku sektori asutused ei sobi alati kõige paremini riskide võtmiseks. Prioriteet peaks olema luua või laiendada turuprobleemide korral riskikapitali ja pangatagatiste pakkumisele spetsialiseerunud asutusi. Tavaliselt on sellised asutused efektiivsemad siis, kui nad pakuvad terviklikku abipaketti, alustades enne ettevõtte loomist või laiendamist antavast väljaõppest.

Nendele põhimõtetele tuginevad tegevussuunised on järgmised:

- soodustada vahendeid, mis ei ole toetused, nagu näiteks laenud, allutatud laenude finantseerimine tagatud laenuvahendite varal, konverteeritavad vahendid (vahefinantseerimislaen) ja riskikapital (nt stardikapital ja riskikapital). Toetusi tuleb kasutada selliste infrastruktuuride rajamiseks ja ülalpidamiseks, mis soodustavad juurdepääsu rahastamisvõimalustele (nt tehnosiirde keskused, inkubaatorid, "äriinglite" võrgustikud, investeerimise ettevalmistusprogrammid). Toetada tuleks garantii- ja vastastikuse garantii mehhanisme, et edendada VKEde juurdepääsu mikrokrediidile. EIP ja EIF võiksid selles osas väärtuslikku abi osutada;
- arendada integreeritud lähenemisviisi, mis toetab ühtaegu innovatsiooni, selle ülekannet uude äritegevusse ja riskikapitali olemasolu;
- võtta ühendust teatavate konkreetsete rühmadega, nagu näiteks noored või naissoost ettevõtjad või ebasoodsas olukorras olevad rühmad.

Arvestades EIFi paljude aastate jooksul omandatud kogemusi, on eriti oluline teha tihedat koostööd EIFiga, et pakkuda VKEdele vajalikku toetust, arendades samal ajal Euroopa riskikapitaliturgu. See võiks hõlmata JEREMIE algatuses osalemist.

1.3. SUUNIS: rohkem ja paremaid töökohti

Lissaboni strateegiat taaskäivitades kiitis Euroopa Ülemkogu heaks ühtsed suunised, mis ühendavad endas majanduspoliitika üldsuunised ja Euroopa tööhõive strateegia suunised,⁽¹⁾ lõimides majanduskasvu ja töökohtade loomise huvides nii makro- kui ka mikromajandusliku ja tööhõivepoliitika. Kooskõlas fondide määrustega⁽²⁾ ühtivad ühenduse ühtekuuluvuspoliitika strateegiliste suuniste prioriteetidid tööhõive ja inimressursside sfääris Euroopa tööhõivestrategiaga,⁽³⁾ mida täiendavad ELi tööhõivealased soovitusel riigispetsiifiliste prioriteetidega.

Täieliku tööhõive ja suurema tootlikkuse saavutamine sõltub paljudest erinevatest meetmetest, kaasa arvatud need, millest eespool juba juttu oli. Investeerimine infrastruktuuri, ettevõtluse arendamisesse ja teadusuuringutesse parandab võimalusi töökohtade loomisel, nii lühiajaliselt, esimese ringi meetmete tulemusel, kui ka pikemas perspektiivis, positiivse mõju tulemusel, mida need avaldavad tootlikkusele ja konkurentsivõimele. Et need investeeringud saaksid maksimeerida tööhõivet ja luua kvaliteetseid alalisi töökohti, tuleks inimkapitali edasi arendada ja paremaks muuta.

Inimkapitali arendamise vallas tuuakse tööhõivesuunistes välja kolm tegevusprioriteeti liikmesriikide poliitika jaoks:

- tööhõive suurendamine ja säilitamine ning sotsiaalkaitse süsteemide moderniseerimine;
- töötajate ja ettevõtete kohanemisvõime ning tööturu paindlikkuse suurendamine;
- inimkapitali investeerimise suurendamine hariduse edendamise ja oskuste täiendamise teel.

Lisaks nendele prioriteetidele tuleb asjakohast tähelepanu pöörata investeeringutele, mille eesmärk on parandada riigihalduse efektiivsust, ning samuti investeeringutele hariduse, sotsiaalvaldkonna, tervishoiu ja kultuuri infrastruktuuridesse.

⁽¹⁾ ELT L 205, 6.8.2005, lk 21.

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2006. aasta määruse (EÜ) nr 1081/2006 (Euroopa Sotsiaalfondi kohta, millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1784/1999) artikkel 2. ELT L 210, 31.7.2006, lk 12.

⁽³⁾ KOM(2005) 141, 12.4.2005.

Ühtekuuluvuspoliitika peab keskenduma Euroopa tööhõivestrateegiaga seotud väljakutsetele igas liikmesriigis eraldi, toetades lähenemise ja piirkondliku konkurentsivõime ning tööhõive eesmärkide raames võetavaid meetmeid, võttes arvesse õiguslikus raamistikus määratletud tegevuse ulatust. Esimese eesmärgi osas on abikõlblike meetmete ja rahaliste vahendite skaala laiem. Viimase eesmärgi osas tuleb ühenduse vahendeid olulise mõju saavutamiseks kasutada palju sihipärasemalt.

Tööhõive ja inimressursside arendamise programmid peaksid võtma arvesse riikide konkreetseid väljakutseid ja prioriteete, mis on tööhõivealastes soovitusel ja riiklikes reformiprogrammides esile toodud. Need programmid peaksid olenemata sellest, kas neid juhitakse riiklikul või piirkondlikul tasandil, suutma tõhusalt lahendada territoriaalse ebavõrdsuse ning neid tuleks eri piirkondades kohandada kohalike oludega.

Struktuurifondide poolt Euroopas 2000.–2006. aastal loodud lisandväärtuse üks kõige nähtavamatest aspektidest oli liikmesriikide ja piirkondade toetamine kogemuste vahetamisel ning võrkude loomisel, mis soodustas innovatsiooni. Sellega seoses tuleks ühenduse algatuse EQUAL kaudu omandatud kogemused muuta kapitaliks, süvalaiendades põhimõtted, millele algatus rajati – innovatsioon, riikidevahelisus, partnerlus ja sooline võrdõiguslikkus.

1.3.1. Tööhõive suurendamine ja säilitamine ning sotsiaalkaitsesüsteemide moderniseerimine

Majandustegevuse baasi laiendamine, tööhõivetaseme tõstmine ja tööpuuduse vähendamine on äärmiselt oluline järjepideva majanduskasvu saavutamiseks, osalusühiskondade edendamiseks ja vaesusega võitlemiseks. Tööhõive suurendamine on veelgi vajalikum tööalase rahvastiku eeldatava vähenemise tõttu. Tööhõivesuuniste raames on käesoleva rubriigi tegevussuunised järgmised:

- rakendada tööhõivepoliitikat, mille eesmärk on saavutada täielik tööhõive, parandada töö kvaliteeti ja tootlikkust ning suurendada sotsiaalset ja territoriaalset ühtekuuluvust;
- soodustada töö osas elutsüklile orienteeritud lähenemist;
- tagada osalust soodustavaid tööturges, suurendada töö atraktiivsust ning teha töö tasuvaks töötajate jaoks, kaasa arvatud ebasoodsas olukorras olevate ja mitteaktiivsete inimeste jaoks;
- reageerida paremini tööturu vajadustele.

Meetmete aluseks peaks olema vajaduste eelnev väljaselgitamine, kasutades näiteks asjakohaseid riiklikke ja/või piirkondlikke indikaatoreid, nagu tööpuudus ja osaluse määr, pikaajalise tööpuuduse määr, vaesuspääsiv elava rahvastiku määr ja sissetulekute tase. Tähelepanu tuleks pöörata kohalikele tasandile, kus esinevaid erinevusi piirkondlik statistika ei pruugi kajastada.

Äärmiselt oluliseks tuleb pidada seda, et oleks olemas efektiivsed ja tulemuslikud tööturuinstitutsioonid, eriti tööhõiveteenistused, mis suudavad toime tulla kiirest majanduslikust ja sotsiaalsest restruktureerimisest ning demograafilisest vananemisest tulenevate ülesannetega, et toetada teenuste osutamist töötajatele, töötutele ja ebasoodsas olukorras olevatele inimestele. Nimetatud institutsioone võib toetada struktuurifondidest ning neil on määrav tähtsus aktiivse tööturupoliitika rakendamisel ning isikupärastatud teenuste osutamisel, eesmärgiga soodustada tööalast ja geograafilist liikuvust ning tööjõu pakkumise vastavusse viimist nõudlusega, kohalik tasand kaasa arvatud. Need peaksid aitama näha ette tööturu puudujääke ja kitsaskohti ning töö- ja oskuste alaseid nõudmisi. Sellest oleks abi ka majandusrände positiivseks juhtimiseks. Äärmiselt oluline on pakutavate teenuste juurdepääsetavus ja läbipaistvus. EURESe võrgustikul on keskne roll tööalase ja geograafilise liikuvuse suurendamises, nii üleeuroopalisel kui ka riiklikul tasandil.⁽¹⁾

Aktiivsete ja ennetavate tööturumeetmete tugevdamine peaks olema oluline prioriteet, et ületada tööturule sisenemise ja seal püsimisega seotud takistused ning soodustada töötajate, töötute ja mitteaktiivsete inimeste, vanemaalaste töötajate ja ka töötuks jäämise ohus olevate inimeste liikuvust, pöörates eritählepanu lihttöölisele. Meetmed peaksid keskenduma isikupärastatud teenuste osutamisele, kaasa arvatud abi töötajate, väljaõppe ja ametisse võtmise, et kohandada töötajate ja töötajate oskusi kohaliku tööturu vajadustega. Täielikult tuleb arvesse võtta füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise ja ettevõtete asutamise potentsiaali, side- ja infotehnoloogialaseid oskusi ja arvutioskust. Erilist tähelepanu tuleb pöörata järgmisele:

⁽¹⁾ EURES loodi 1993. aastal. Tegemist on koostöövõrguga, milles osalevad Euroopa Komisjon ning EMP liikmesriikide (ELi liikmesriigid pluss Norra, Island ja Liechtenstein) tööhõiveteenistused ning muud partnerorganisatsioonid.

- Euroopa noortepakti rakendamisele, võimaldades noortele inimestele juurdepääsu tööhõivele, lihtsustades üleminekut koolist tööle, pakkudes neile karjäärinõustamisvõimalusi, toetades õpingute lõpuleviimist ning võimaldades juurdepääsu asjakohasele väljaõppele ja praktikavõimalustele;
- Euroopa meeste ja naiste võrdõiguslikkuse pakti rakendamisele ühtlustamise ja erimeetmete kaudu naiste osaluse suurendamiseks tööhõives, tööalase segregatsiooni vähendamiseks ning sugudevahelise palgatasemete erinevuse ja sugude stereotüüpiseerimise käsitlemiseks, peresõbralikuma töökeskkonna edendamiseks ning töö- ja eraelu kokkusobitamiseks. Äärmiselt oluline on juurdepääsu võimaldamine lapsehooldusteenustele ja hooldajat vajavatele isikutele mõeldud teenustele, nagu ka soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamine strateegiatel ja meetmetel, teadlikkuse parandamine ja dialoog sidusrühmade vahel;
- erimeetetele, millega parandatakse võõrtöötajate juurdepääsu tööturule ja edendatakse nende sotsiaalset integratsiooni väljaõppe võimaldamise ja välismaal omandatud pädevuse kehtivuse kinnitamise kaudu, isikupäras- tatud nõustamise kaudu, keeleõppe kaudu, ettevõtluseks asjakohase toetuse võimaldamise kaudu, tööandjate ja võõrtöötajate teadlikkuse parandamise kaudu nende õiguste ja kohustuste osas ning diskrimineerimisvastaste määruste täitmise edendamise kaudu.

Oluline prioriteet peaks olema ka kaasavate tööturgude tagamine ebasoodsas olukorras või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevatele inimestele, nagu koolist väljalangejad, pikaajalised töötud, vähemused ja puuetega inimesed. Selleks on vaja toetuse ulatust veelgi laiendada, et luua võimalusi integratsiooniks ja võidelda diskrimineerimisega. Eesmärk peaks olema:

- parandada nende tööalast konkurentsivõimet kutsehariduse omandamises ja väljaõppes osalemise soodustamise, rehabiliteerimise, stimuleerivate meetmete ja sobiva töökorralduse, vajaliku sotsiaalse toetuse ja hooldamistee- nuste osutamise ning sotsiaalmajanduse arendamise kaudu;
- võidelda diskrimineerimisega ja soodustada sallivust erinevuste suhtes töökohtades erinevusi puudutava kooli- tuse ja teadlikkuse parandamise kampaaniate kaudu, kuhu on täielikult kaasatud kohalikud kogukonnad ja ettevõtted.

1.3.2. Töötajate ja ettevõtete kohanemisvõime ning tööturu paindlikkuse suurendamine

Arvestades üleilmastumise üha tugevnevat survet, kaasa arvatud järsud ja ootamatud kaubandusšokid, ning pidevat uute tehnoloogiate juurutamist, peab Euroopa suurendama oma suutlikkust näha ette, käivitada ja omaks võtta majanduslikke ja sotsiaalseid muutusi. Tööhõivesuuniste raames on käesoleva rubriigi tegevussuunistes järgmised:

- soodustada paindlikkust ja kindlustunnet töökohta säilimise suhtes ning vähendada tööturu segmentimist, võttes arvesse sotsiaalpartnerite rolli;
- tagada, et tööjõukulud ja palga reguleerimise mehhanismid ei takistaks tööhõive suurendamist.

Keskenduda tuleks peamiselt meetmetele, mille eesmärk on soodustada ettevõtete, eriti VKEde, ja töötajate inves- teerimist inimressurssidesse, luues elukestva õppimise strateegiaid ja süsteeme, mis võimaldavad töötajatel, eelkõige lihttöölistel ja vanemaealistel töötajatel, omandada vajalikke oskusi teadmispõhise majandusega kohanemiseks ja oma tööelu pikendamiseks. Tähelepanu tuleks pöörata eelkõige:

- elukestva õppe strateegiate ja süsteemide arendamisele, kaasa arvatud selliste mehhanismide abil nagu piir- konna- ja sektorifondid, eesmärgiga suurendada ettevõtete poolseid investeeringuid ja töötajate osalemist väljaõppes;
- selliste strateegiate rakendamisele, osaledes süsteemide ja väljaõppe rahastamises. Prioriteetseks tuleks pidada ettevõtjaid ja VKEsid, soodustades nende juurdepääsu ettevõtetevalistele konsulteerimis- ja finantskorraldusvõi- malustele, nagu JEREMIE algatus, ning koolitusele – kusjuures rõhk asetatakse side- ja infotehnoloogiaalastele oskustele ning juhtimisoskustele. Eritähelepanu tuleks pöörata lihttöölise ja eakate töötajate osaluse suurenda- misele koolituses ja ümberõppes.

Eriti oluline on täpsem prognoosimine ja majandusliku restruktureerimise (eelkõige kaubanduse avanemisega seotud muutustest tuleneva restruktureerimise) positiivne juhtimine. Kaalumisele tuleks võtta kõiki sotsiaalpartnereid, ettevõtteid ja kohalikke kogukondi hõlmavate seiresüsteemide loomine, sotsiaalmajanduslike muutuste uurimine riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil ning majanduse ja tööturu alaste tulevikutrendide hindamine. Tuleb toetada programme, mis on suunatud tööturgude moderniseerimisele ja järkjärguliste muutuste prognoosimisele kogu liidus eelkõige sellistes sektorites nagu põllumajandus, tekstiili- ja autotööstus ning kaevandus, ning samuti tuleb kasutusele võtta aktiivsed meetmed piirkondade majandusliku heaolu parandamiseks. Oma roll on ka töötajatele mõeldud spetsiaalsetel tööhõive-, väljaõppe- ja tugiteenustel, mis on seotud ettevõtete ja sektorite restruktureerimisega, muu hulgas näiteks kiirreageerimisskeemid kollektiivsete vallandamiste puhuks.

Tähelepanu tuleks pöörata ka töö innovatiivse ja paindliku korraldamisega seotud teadmiste arendamisele ja levitamisele, et kasutada ära uute tehnoloogiate eeliseid, sealhulgas kaugtöö, töötervishoiu ja -ohutuse parandamise (nt tööstusohutus), tootlikkuse suurendamise ning töö- ja pereelu parema kokkusobitamise osas. Siia alla võib kuuluda ka teadlikkuse parandamine ettevõtete sotsiaalse vastutuse vallas, edendades teadlikkust tööõigustest ja tööeeskirjadest kinnipidamist, vähendades varimajandust ning püüdes muuta deklareerimata tööd seaduslikuks tööjooks.

Sotsiaalpartneritel on tööturu paindlikkust tagavate mehhanismide loomisel tähtis roll. Seega peaksid liikmesriigid julgustama sotsiaalpartnerite tegevust selles valdkonnas. Peale selle eraldatakse lähenemiseesmärgi kohaselt asjakohane hulk Euroopa Sotsiaalfondi (ESF) vahendeid suutlikkuse suurendamiseks, mis hõlmab väljaõpet, võrgustikke, sotsiaaldialoogi tugevdamist ning sotsiaalpartnerite ühistegevust.

1.3.3. Inimkapitali tehtavate investeeringute suurendamine hariduse ja oskuste täiendamise teel

Euroopa peab suurendama investeeringuid inimkapitali. Inimeste hulk, kes ei sisene tööturule või ei suuda seal püsida oskuste puudumise, sh põhilise kirja- ja arvutusoskuse puudumise või oskuste sobimatuse tõttu, on liiga suur. Võimaldamaks kõikidesse vanuserühmadesse kuuluvatele inimestele juurdepääsu tööhõivele ning parandamiseks tootlikkust ja töö kvaliteeti tuleb suurendada investeeringuid inimkapitali ning arendada ja rakendada tulemuslikke riiklikke elukestva õppe strateegiaid, mis toovad kasu üksikisikutele, ettevõtetele, majandusele ja ühiskonnale. Tööhõivesuuniste raames on käesoleva rubriigi tegevussuuniste järgmised:

- suurendada ja tõhustada investeeringuid inimkapitali;
- sobitada haridus- ja koolitussüsteeme uute pädevusalaste nõudmistega.

Tööturukoolituse reformid, mille eesmärk on suurendada tööhõivet ning töötajate ja ettevõtete kohanemisvõimet, peavad olema seotud reformidega haridus- ja koolitussüsteemis. Varasematel programmiperioodidel on struktuurifondid investeerinud kaalukalt haridus- ja koolitussüsteemi. Järgmisel perioodil tuleks suurendada investeeringuid inimkapitali, keskendudes Lissaboni eesmärkidele ja lähtudes majanduskasvu ja tööhõive ühtsetest suunistest. Käsitleda tuleks järgmisi üldprioriteete:

- suurendada ja tõhustada investeeringuid inimkapitali, arendades seejuures ettevõtete, riigiasutuste ja üksikisikute jaoks sobivaid ergutus- ja kaasrahastamismehhanisme;
- toetada ühtseid ja terviklikke elukestva õppe strateegiaid, pöörates seejuures erilist tähelepanu teadmispõhise majanduse kvalifikatsiooninõuetele, toetades liikmesriikide piirkondade- ja linnadevahelist koostööd ja partnerluse rajamist hariduse ja koolituse vallas, et lihtsustada kogemuste ja heade tavade jagamist, sh innovatiivseid projekte. Erilist tähelepanu tuleb pöörata ebasoodsas olukorras olevatele rühmadele;
- toetada reformide arendamist ja juurutamist haridus- ja koolitussüsteemis, kasutades vajaduse korral ühtset Euroopa raamistikku ja põhimõtteid, eelkõige selleks, et suurendada koolituses tähelepanu tööturu vajadustele;

- tugevdada sidemeid ülikoolide, teadus- ja tehnoloogiakeskuste ning ettevõtete vahel, eriti võrkude loomise ja ühistegevuse kaudu.

Läheneemiseesmärgist tulenevalt on paljud liikmesriigid silmitsi oluliste väljakutsetega hariduse ja koolituse alal. Rahalisi vahendeid tuleks kasutada selleks, et viia ellu reforme, mis tegelevad järgmiste spetsiifiliste prioriteetidega:

- piisava atraktiivse, kättesaadava ja kvaliteetse hariduse ja väljaõppe tagamine kõigil tasanditel, kaasa arvatud töötajate pädevuse ja kvalifikatsiooni tõstmine, paindlike õppeviiside ja uute võimaluste edendamine alates juba eelkooliastmest, meetmed koolist väljalangemise märgatavaks vähendamiseks ja teise taseme ülemise astme hariduse kõrgema lõpetamisprotsendi saavutamiseks ning parem juurdepääs eelkooli- ja kooliharidusele;
- kolmanda taseme hariduse moderniseerimine ning inimpotentsiaali arendamine teaduses ja uuendustegevuses kraadiõppe, teadlaste täiendõppe ning noorte teaduse ja tehnikahariduse juurde meelitamise kaudu;
- kutsehariduse ja koolituse kvaliteedi ja atraktiivsuse parandamine, ka praktikavõimaluste ja ettevõtlusalase koolituse pakkumise abil;
- suurema liikuvuse tagamine olenevalt vajadusest kas piirkondlikul, riiklikul või riikidevahelisel tasandil ning läbipaistvust, kvalifikatsioonide tunnustamist ning mitteformaalse ja vabahariduse valideerimist toetavate raamistike ja süsteemide edendamine;
- investeerimine hariduse ja väljaõppe infrastruktuuridesse, ka side- ja infotehnoloogiasse, kui need investeeringud on vajalikud reformide elluviimiseks ja/või kui need saavad oluliselt aidata parandada haridus- ja koolitussüsteemi kvaliteeti ja efektiivsust.

1.3.4. Haldussuutlikkus

Varasemate programmiperioodide jooksul on fondid tehnilist abi osutades suurendanud liikmesriikide ja korraldus- asutuste juhtimissuutlikkust määruste rakendamisel. Seda tehakse ka perioodil 2007 kuni 2013.

Lisaks fondide juhtimisele on riiklike haldusorganite ja avalike teenuste haldussuutlikkus, st arukas töökorraldus, üks majanduskasvu ja töökohtade loomise peamisi tingimusi. Seepärast toetavad fondid investeerimist haldusteenuste ja avalike teenuste inimkapitali ja sellega seotud side- ja infotehnoloogiavahenditesse kõikidel territoriaalsetel tasanditel kooskõlas muudetud Lissaboni strateegiaga, mis seab eesmärgiks seadusandluse, poliitika kavandamise ja elluviimise tõhustamise, et luua tingimused majanduskasvuks ja töökohtade loomiseks.

Läheneemiseesmärgi alla kuuluvate ühtekuuluvusriikide ja -piirkondade jaoks on tootlikkuse ja töö kvaliteedi parandamine avalikus sektoris – eriti majanduse, tööhõive, sotsiaalsfääri, hariduse, tervishoiu, keskkonnakaitse ja õiguse valdkonnas – äärmiselt oluline reformide läbiviimiseks ja kiirendamiseks, tootlikkuse suurendamiseks ja majanduskasvuks majanduses tervikuna ning sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse ja säästva arengu soodustamiseks.

Struktuurifondidel on oluline roll kõiki asjaomaseid sidusrühmasid hõlmava tulemusliku poliitika kavandamise ja elluviimise toetamisel paljudes valdkondades.

Seepärast kutsutakse läheneemiseesmärgi alla kuuluvaid ühtekuuluvusriike ja -piirkondi üles arendama riiklike haldusorganeid ja avalikke teenuseid riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil. Meetmed selles valdkonnas peaksid võtma arvesse iga liikmesriigi eriomast olukorda. Seepärast kutsutakse liikmesriike kooskõlas koondumise põhimõttega tegema põhjalikku analüüsi, et selgitada välja poliitikavaldkonnad, mis vajavad kõige rohkem haldussuutlikkusealast toetust. Investeeringud peaksid keskenduma nendele poliitikavaldkondadele, kus takistused sotsiaal-majandusliku arengu teel on kõige suuremad, ning haldusreformide põhielementidele.

Liikmesriigid peaksid tagama riiklike haldusorganite efektiivsuse ja läbipaistvuse suurendamise ning avalike teenuste moderniseerimise. Käesoleva rubriigi tegevussuunised on järgmised:

- toetus poliitika ja programmide kavandamisele, seirele, hindamisele ja mõju analüüsimisele uuringute, statistika, eksperditeadmiste ja ettenägelikkuse abil; toetus ametkondadevahelisele töö koordineerimisele ning asjaomaste avalike ja eraasutuste vahelisele dialoogile;
- suutlikkuse suurendamine poliitika ja programmide elluviimisel, sealhulgas kuritegevuse takistamise ja õigusaktide jõustamise osas, eriti koolitusvajaduste kindlakstegemise, karjääriarengu läbivaatamise, evalveerimise, sotsiaalse auditi, avatud valitsuse põhimõtete rakendamise, juhtkonna ja personali väljaõppe ning eritoetuse kaudu põhiteenustele, inspeksioonidele ja sotsiaal-majanduslikele partneritele.

1.3.5. Tööjõutervishoid

Arvestades ELi demograafilist struktuuri, vananevat rahvastikku ja tõenäolist tööjõu vähenemist lähiaastatel, on oluline, et liit võtaks samme suurendamiseks oma tööjõu tervena töötatud aega. Tervishoiu edendamise ja haiguste ennetamise tehtud investeeringud aitavad säilitada võimalikult paljude töötajate aktiivset osalemist ühiskonnas, säilitades nende panuse majandusse ja vähendades nende ülalpeetavuse määra. Sellel on otsene mõju tootlikkusele ja konkurentsivõimele, samuti jätab see olulise positiivse jälje elukvaliteedile tervikuna.

Tervisliku seisundi ja tervishoiuteenuste juurdepääsu osas on Euroopa piirkondade vahel suured erinevused. Seega on oluline, et ühtekuuluvuspoliitika edendaks tervishoidu, aidates nii pikendada tervena töötatud aega eelkõige vähem jõukates liikmesriikides ja piirkondades. Ühenduse tegevus tervishoiu edendamise ja ennetustöö osas mängib olulist rolli ebavõrdsuse vähendamisel tervishoius. Hea tervishoid tähendab suuremat tööturul osalemise määra, pikemat tööiga, suuremat tootlikkust ja väiksemaid tervishoiu- ja sotsiaalkulutusi.

Ühtekuuluvuspoliitika jaoks on oluline aidata ennekõike mahajäänud piirkondades kaasa hooldusravivõimaluste parandamisele ja investeerida tervishoiu infrastruktuuri, eriti kui nende puudumine või ebapiisav tase kujutab endast olulist takistust majanduslikule arengule. Liikmesriigid peavad tagama, et tervishoiusüsteemi efektiivsuse kasv saavutatakse investeeringutega side- ja infotehnoloogiasse, teadmistesse ja innovatsiooni. Käesoleva rubriigi tegevussuunised on järgmised:

- terviseriskide ennetamine, et suurendada tootlikkust terviseinfo kampaaniate kaudu ning teadmiste ja tehnoloogia siirdamise kaudu; tervishoiuteenustele vajalike oskuste, toodete ja seadmete tagamine, et ennetada riske ja minimeerida võimalikku kahju;
- tervishoiu infrastruktuuri puuduste kõrvaldamine ja teenuste osutamise tõhustamine, kui need puudused mõjutavad vähem jõukate liikmesriikide ja piirkondade majanduslikku arengut. See meede peaks põhinema teenuste osutamise ja asjakohase tehnoloogia (nagu telemeditsiin ja kulude kokkuvõtte) võimaldavad e-tervishoiuteenused) optimaalse taseme põhjalikul analüüsil.

2. ÜHTEKUULUVUSPOLIITIKA TERRITORIAALNE MÕÕDE

Ühtekuuluvuspoliitika üks omadusi erinevalt sektoripoliitikatest on tema võime arvestada konkreetsete geograafiliste probleemide ja võimalustega. Geograafilised kaalutlused on ühtekuuluvuspoliitikas tähtsad. Järelikult peavad liikmesriigid ja piirkonnad oma programme välja töötades ja esmatähtsatele eesmärkidele vahendeid suunates pöörama nendele geograafilistele erioludele läbivalt eraldi tähelepanu.

Territoriaalse mõõtmega arvestamine aitab arendada jätkusuutlikke kogukondi ja hoida ära olukorda, kus piirkondade ebaühtlane areng vähendab majanduskasvu üldpotentsiaali. Selline lähenemisviis eeldab, et käsitlemist võivad vajada linna- ja maapiirkondade, aga ka eripiirkondade, nagu piirialade ja suuremate riikidevaheliste piirkondade ning eraldatusest, kaugusest (näiteks äärepoolseimad piirkonnad ja arktilised alad), hõredast rahvastikust või mägisest iseloomust tingitud muude probleemide all kannatavate piirkondade eriprobleemid ja -võimalused. Samuti võib olla vaja käsitleda rannikuäärsete alade keskkonnaalaseid ja demograafilisi piiranguid. Territoriaalse ühtekuuluvuse edendamise meetmete edukaks rakendamiseks on vaja veel ka konkurentsivõime tegurina toimivaid mehhanisme, mis aitavad tagada, et kõiki territooriume koheldakse õiglaselt vastavalt nende erivõimalustele. Seega on mõõtmel edukaks käsitlemiseks oluline võtta arvesse ka head valitsustava.

Tegelikult peakski territoriaalse ühtekuuluvuse edendamine moodustama järgmise põlvkonna programmides osa jõupingutustest selle nimel, et kogu Euroopa territoorium saaks aidata kaasa majanduskasvu ja tööhõive eesmärkide saavutamisele. Täpsemalt tähendab see, et territoriaalse ühtekuuluvuse käsitlus peab lähtuma iga liikmesriigi ajaloost, kultuurilisest või institutsioonilisest olukorrast.

Samuti on oluline kvaliteetsete partnerlussuhete arendamine, mis kaasaks kõikide tasandite, k.a riikliku, piirkondliku, linnade, maapiirkondade ja kohaliku tasandi osapooli. Edu territoriaalse ühtekuuluvuse vallas sõltub üldstrateegiast, millega sätestatakse eesmärkide ja meetmete raamistik.

Uue õigusliku raamistikuga on liikmesriikidel võimalus eraldada linnadele vahendeid linnaprobleemide käsitlemiseks uute programmide raames. Et partnerlusest täit kasu saada, peaksid linnad osalema kogu protsessis. See võib tähendada vastutust linnadele eraldatud programmiosa väljatöötamise ja rakendamise eest.

Uus õiguslik raamistik näeb ette ka eriabi äärepoolseimatele piirkondadele, et tasakaalustada nende kaugusest tulenevaid suuri kulusid. Sõlmküsümuseks on eelkõige see, kuidas tagada, et see abi aitaks jätkusuutliku majanduskasvu ja töökohtade loomise toetamise näol kaasa programmi strateegia elluviimisele tervikuna.

2.1. Linnade panus majanduskasvu ja tööhõivesse

Nagu ühtekuuluvuspoliitikat ja linnasid käsitlevas komisjoni teatises nenditi, elab 60 % Euroopa Liidu rahvastikust linnades, kus on rohkem kui 50 000 elanikku. (!) Suurem osa töökohti, ärisid ja kõrgkoole asub linnades ja linnaaladel, mistõttu linnad on sotsiaalse ühtekuuluvuse saavutamise võti. Euroopa linnad ja linnaalad meelitavad ligi kõrgelt kvalifitseeritud töötajaid, luues tihti isennast toitva tsükli, mis innovatsiooni ja äritegevust stimuleerides tõmbab ligi uusi talente.

Linnades ja linnaaladel ei kontsentreeru ainult võimalused, vaid ka probleemid. Seepärast tuleks arvesse võtta linnaaladele eriomaseid probleeme, nagu töötus ja sotsiaalne tõrjutus (sh töötavate vaeste probleem), kõrge ja suurenev kuritegevuse määr, kasvav ülerahvastatus ning probleemsed linnapiirkonnad.

Linnaaladele keskendunud programme võib olla mitmesuguses vormis. Esiteks on meetmeid, millega edendatakse linna piirkondliku arengu mootorina. Sellised meetmed keskenduvad konkurentsivõime tõstmisele näiteks klasterite moodustamise abil. Toetatavad meetmed hõlmavad ettevõtjate, innovatsiooni ja teenuste arendamise edendamist, sh tootjateenuseid. Samuti on tähtis atraktiivsete tingimuste loomine kõrge kvalifikatsiooniga oskustöölisele (juurdepääsetavuse tagamine, kultuuriteenuste olemasolu jms).

Teiseks on olemas meetmed, millega edendatakse selliste linnapiirkondade ühtekuuluvust, mis püüavad parandada oma probleemsete osade olukorda. See mitte üksnes ei too otsest kasu linnapiirkondadele endile, vaid aitab leevendada ka survet eeslinnadele, kus parema elukvaliteedi otsingute tulemusena võib toimuda kontrollimatu valglinnastumine.

(!) Teatis nõukogule ja parlamendile "Ühtekuuluvuspoliitika ja linnad: linnade panus piirkondade majanduskasvu ja tööhõivesse", KOM(2006) 385 lõplik, 12.7.2006.

Sellega seoses on olulised meetmed, millega püütakse taastada füüsilist keskkonda, kujundada ümber mahajäetud tööstusalasid, eriti vanades tööstuslinnades, ning säilitada ja arendada ajaloo- ja kultuuripärandit, millel võib olla positiivne kaasmõju turismi arengule, et luua rohkem atraktiivseid linnu, kus inimesed tahavad elada. Olemasoleva avaliku ruumi ja tööstusalade taastamisel on oluline osa ees- ja valglinnastumise vältimisel, mis aitab kaasa jätkusuutliku majandusarengu tagamiseks vajalike tingimuste loomisele. Üldisemalt võivad linnad avalike alade planeerimise, kujundamise ja parema hooldamise teel vähendada kuritegevust, mis aitab luua atraktiivseid tänavaid, parke ja haljasalasid, mis on turvalised ja kus võibki end turvaliselt tunda. Linnades on keskkonna, majanduse ja sotsiaalne mõõde omavahel tihedalt seotud. Kvaliteetne linnakeskkond toetab uuendatud Lissaboni strateegia eesmärki muuta Euroopa atraktiivseks töö-, elu- ja investeerimiskohaks. ⁽¹⁾

Kolmandaks on olemas meetmed, millega edendatakse tasakaalustatumat, polütsentrilist arengut, arendades linna- võrgustikke nii siseriiklikul kui ka ühenduse tasandil, sh ühendusi kõige tugevama majandusega linnade ning ülejäänud linnapiirkondade, sh väikeste ja keskmise suurusega linnade vahel. Selleks on majanduskasvu pooluste väljaselgitamisel ja tugevdamisel vaja teha strateegilisi otsuseid ning sama oluline on luua võrgud, mis seovad neid nii füüsiliselt (infrastruktuur, infotehnoloogia jne) kui ka inimhõõtu poolest (koostöö edendamise meetmed jms). Kuna need poolused hõlmavad suuremaid territooriume, k.a vahetult linnu ümbritsevaid maapiirkondi, toetavad nad nii vastava liikmesriigi kui ka kogu ühenduse tasakaalustatud arengut. Samuti pakuvad maapiirkonnad teenuseid ühiskonnale laiemalt, näiteks puhkusevõimaluste ja kõrgelt hinnatud maastikualade näol. Seetõttu tuleks keskenduda ka linna- ja maapiirkondade vahelistele seostele.

Varasemate kogemuste kohaselt tuginevad linnadele suunatud meetmed hulgale aluspõhimõtetele. Esiteks on nende eesmärkide saavutamisel tähtis roll linnade ja kohalike omavalitsuste põhipartneritel. Nagu eespool osutatud, võivad liikmesriigid delegeerida linnapiirkondade arendamise vastutuse linnadele. See on eriti tähtis lähedusega seotud olukordades, näiteks kui on vaja reageerida valdavalt kohalikku laadi probleemidele, nagu näiteks sotsiaalne tõrjutus või põhiteenuste puudumine.

Teiseks on linnade keskmise ja pika tähtajaga jätkusuutliku arengu kavade ettevalmistamine tavaliselt edu pant, sest see tagab investeeringute ja nende keskkonnakvaliteedi sidususe. Ühtlasi aitab see tagada erasektori kohustusi ja osalemist linnauuenduses. Üldjuhul on vaja multidistsiplinaarset või integreeritud lähenemisviisi. Meetmete puhul, mis on näiteks suunatud konkreetsetes piirkondades sotsiaalse kaasamise parandamisele, on vaja, et meetmed, millega püütakse parandada elukvaliteeti (k.a keskkonna- ja eluasemetingimusi) või kodanikele osutatavate teenuste taset, ühendatakse meetmetega, millega soodustatakse uute tegevuste arendamist ning töökohtade loomist, et kindlustada nende piirkondade kaugem tulevik. Uus JESSICA algatus on mõeldud finantsikorralduse arendamise soodustamiseks ja hõlbustamiseks, et toetada linnade arengukavadesse kuuluvaid projekte.

Integreeritud tugiteenused ja -programmid peaksid üldiselt keskenduma kõige raskemas olukorras olevatele rühmadele, nagu näiteks sisserändajad, noored ja naised. Teenuste kavandamisel ja osutamisel tuleks osalema julgustada kõiki kodanikke.

2.2. Maapiirkondade, kalanduspiirkondade ja looduslikult halvemas olukorras olevate piirkondade majandusliku mitmekesisuse toetamine

Ühtekuuluvuspoliitika võib oluliselt toetada ka maapiirkondade majanduslikku taastumist, täiendades meetmeid, mida toetab uus maaelu arendamise fond (Euroopa Maaelu Arendamise Põllumajandusfond – EAFRD). ⁽²⁾ Selle täiendava lähenemise eesmärk on toetada Euroopa maapiirkondade majanduse restruktureerimist ja mitmekesistamist.

Toetama peab sünergiaid struktuuri-, tööhõive- ja maaelu arendamise poliitika vahel. Sellega seoses peaksid liikmesriigid tagama ERFi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Euroopa Kalandusfondi ja Euroopa Maaelu Arendamise Põllumajandusfondi finantseeritud meetmete sünergia ja järjepidevuse asjaomasel territooriumil ja asjaomasel tegevusvaldkonnas. Eri fondide toetatavate meetmete vahelistesse piiridesse ja koordineerimismehhanismidesse puutuvad juhised peaksid olema määratletud riikliku strateegilise viitaraamistiku/strateegilise plaani tasandil.

⁽¹⁾ Linnakeskkonna temaatiline strateegia, KOM(2005) 718 lõplik.

⁽²⁾ Nõukogu määrus (EÜ) nr 1685/2005 (ELT L 277, 21.10.2005, lk 1).

Ühtekuuluvuspoliitika maapiirkondi või loodusliku halvemusega piirkondi, sh paljusid saarepiirkondi soodustavad meetmed peaksid maapiirkondade majanduse mitmekesistamise kaudu kaasa aitama uute võimaluste loomisele. See hõlmab minimaalse juurdepääsu tagamist majanduslikele üldhuviteenustele, et ligi meelitada ettevõtteid ja oskustöölisi ning peatada väljaränne. Sellega seoses on vajalik ühenduvus peamiste riiklike ja Euroopa koostöövõrkudega. Lisaks peaks ühtekuuluvuspoliitika toetama maapiirkondade endogeenset suutlikkust, soodustades näiteks tootetundust riiklikul ja globaalsel tasemel ning soodustades protsessi ja tooteinnovatsiooni olemasolevates majandusharudes.

Eriti tõsiseks ülesandeks on teenuste, sealhulgas ka tööjõu tervishoiule suunatud teenuste tõhusaks toimimiseks vajaliku kriitilise massi saavutamine. Kõikidele teenustele üldise juurdepääsu tagamise, eriti väga hõreda rahvastikuga piirkondades, võib saavutada maapiirkonna arengukeskustesse (näiteks väikestes ja keskmise suurusega linnades) investeerimise ning kohalike varade ja uue infotehnoloogia kombinatsioonil põhinevate majandusklastrite arendamise kaudu.

Paljud maapiirkonnad sõltuvad suurel määral turismist. Need piirkonnad vajavad terviklikku lähenemist, mis oleks kvaliteetne, orienteeritud tarbija rahulolule ja põhineks säästva arengu majanduslikul, sotsiaalsel ja keskkondlikul mõõtmel. Meetmed peaksid ära kasutama ja püüdma säilitada ja arendada loodus- ja kultuurivarasid, millel võib olla oluline positiivne kaasmõju investeeringute toetamise kaudu elupaikade kaitsmise ja looduslikku mitmekesisusse. Sellise lähenemise eesmärgiks peaks olema avaldada positiivset mõju nii turismisektorile, kohalikule majandusele, turismisektoris töötavatele inimestele, külastajatele ja kohalikele elanikele kui ka loodus- ja kultuuripärandile.

Kalandussektor on kalandusest sõltuvate rannikuäärsete piirkondade ja väikesaarte majanduslik restruktureerimine sageli eriti keerukas geograafilistel põhjustel ning ühtekuuluvuspoliitika võib siin mängida olulist rolli, täiendades uue Euroopa Kalandusfondi (EFF) poolt toetatavaid meetmeid.

2.3. Koostöö

Piiriüleste, riikide- ja piirkondadevahelise koostöö, sh vajaduse korral merekoostöö edendavad meetmed peaksid täiendama eeltoodud kolme prioriteeti. Sellest tulenevalt peaks tihedam koostöö ELi piirkondade vahel aitama kiirendada majandusarengut ja suurema majanduskasvu saavutamist. Riigipiirid on tihti Euroopa territooriumi kui terviku arenemise takistuseks ja võivad piirata selle täieliku konkurentsivõime potentsiaali. Piiriüleses ja riikidevahelises kontekstis on transport, veemajandus ja keskkonnakaitse headeks näideteks riigipiire ületavat, sihipärast ja terviklikku lähenemist vajavate ülesannete kohta. Rakendamise osas võiksid liikmesriigid tutvuda võimalustega luua Euroopa Territoriaalse Koostöö Rühmitus, millest saaks teatavate koostööprogrammide korraldusamet.

2.4. Piiriüleline koostöö

Euroopa piiriülese koostöö eesmärk on lõimida riigipiiridega eraldatud, ent ühiste probleemidega ja ühiseid lahendusi vajavaid piirkondi. Tööjõu- ja kapitalituru killustumise, infrastruktuurivõrkude, finantssuutlikkuse ja institutsioonidega seotud probleemide kogeavad kõik liidu piirialad.

Ehkki koostööprogrammid peavad olema kohandatud iga konkreetse piiriala olukorraga, on tähtis, et majanduskasvu ja töökohtade loomise toetuseks püütakse keskenduda peamistele prioriteetidele.

Üldiselt rakendatavad nõuanded ei pruugi alati olla tulevase piiriülese koostöö jaoks asjakohased, kuna olukorrad on erinevad. Samas on piiride põhjustatud takistusi silmas pidades kasulikuks lähtepunktiks olemasoleva transpordi- ja sideinfrastruktuuri parandamine ja vajaduse korral uute ühenduste loomine. Need on piiriüleste kontaktide loomise ja arendamise eelduseks.

Piiriüleline koostöö peaks keskenduma piirialade konkurentsivõime suurendamisele. Lisaks peaks see soodustama majanduslikku ja sotsiaalset lõimumist, eriti juhul, kui majanduslik olukord ühel ja teisel piiril on väga erinev. Meetmetena on kasutusel teadmiste ja oskusteabe siire, piiriülese majandustegevuse, piiriülese hariduse ja koolituse ning tervishoiupotentsiaali arendamine, piiriülese tööjõuturu integreerimine ning keskkonna ja üldiste ohtude ühine haldamine. Kui piiriülese koostöö algingimused on täidetud, peaks ühtekuuluvuspoliitika keskenduma meetmetele, mis annavad piiriülesele tegevusele lisaväärtuse, näiteks suurendama piiriülest konkurentsivõimet innovatsiooni ning teadus- ja arendustegevuse abil, ühendama mittemateriaalseid (teenused) või füüsilisi (transport) võrgustikke, tugevdamaks piiriülest identiteeti kui osa liidu kodakondsusest, edendama tööturu piiriülest integratsiooni, piiriülest veemajandust ja ülejutuste vältimist ning loodus- ja tehnoloogiariskide ühist ohjeldamist.

Eritähelepanu tuleb pöörata liidu laienemisega kaasnenud välispiiride muutustest tingitud võimalustele ja probleemidele. Sellega seoses tuleb edendada järjekindlaid piiriüleseid meetmeid majandusaktiivsuse suurendamiseks kummalgi pool piire ning kõrvaldada arengutakistused. Selleks peavad ühtekuuluvuspoliitika ja uus Euroopa naabrusspoliitika ja partnerluse rahastamisvahend ning vajaduse korral uus ühinemiseelse abi rahastamisvahend nende meetmete jaoks looma ühtse raamistiku.

2.5. Riikidevaheline koostöö

Riikidevahelised alad vajavad majanduslikku ja sotsiaalset integratsiooni ning sidususe suurendamist. Riikidevahelised koostööprogrammid püüavad suurendada liikmesriikidevahelist koostööd strateegilise tähtsusega küsimustes.

Nii peaks toetama meetmeid, mille eesmärgiks on parandada nii aladevahelist füüsilist seotust (nt investeeringuid säästvasse transporti) kui ka mittemateriaalseid ühendusi (võrgustikke, koostööd piirkondade ja asjaosaliste vahel).

Kavandatud meetmete hulka kuuluvad Euroopa transpordikoridoride loomine (eriti piiriülestes lõikudes) ja meetmed loodusõnnetuste (nt tulekahjude, põua ja ülejutuste) ennetamise, vesikonnapõhise veemajanduse, integreeritud merendusala koostöö, säästva linnakeskkonna arendamise edendamise ning teadus- ja arendustegevuse ja innovatsioonivõrkude tarvis.

Praeguste riikidevahelise koostöö piirkondade kaarti on muudetud, et need piirkonnad loomaks tingimused põhiliste struktuurimeetmete rakendamiseks. Nende loomisel on arvesse võetud territoriaalset ühtsust ja geograafilist laadi funktsionaalseid kriteeriume, näiteks sama vesikonna või rannikuvööndi jagamist, samasse mägialasse kuulumist või tähtsa transpordikoridoriga lõikumist. Muud kriteeriumid, nagu ajalugu või institutsionaalsed struktuurid, käimasolev koostöö või olemasolevad konventsioonid, on samuti olulised.

2.6. Piirkondadevaheline koostöö

Piirkondadevahelised koostööprogrammid peaksid keskenduma uuendatud Lissaboni strateegiale: innovatsiooni tugevdamine, VKEd ja ettevõtlus, keskkond ja riskienetus. Lisaks julgustatakse kogemuste ja parimate tavade vahetamist linnaarenduse valdkonnas, avaliku sektori teenuste moderniseerimist (nagu näiteks side- ja infotehnoloogia kasutamine tervishoius ja valitsuse töös) ning koostööprogrammide elluviimist, nagu ka teadusuuringuid ja andmete kogumist. Piirkondadevahelist koostööd võib toetada ka lähenemise ning piirkondliku konkurentsivõime ja tööhõive programmide raames. Lisaks julgustatakse kogemuste ja parimate tavade vahetamist linnaarenduse, sotsiaalse kaasamise ning linnade ja maapiirkondade vaheliste suhete valdkonnas ja koostööprogrammide rakendamist.